

Monitor discriminatie Fryslân 2006

Inleiding

Centrum Tûmba biedt een antidiscriminatie voorziening voor de regio Fryslân. Inwoners kunnen een klacht melden wegens ongelijke behandeling of wanneer zij discriminerend bejegend zijn. Tûmba is het provinciale expertisebureau op het gebied van gelijke behandeling en discriminatiezaken. Bedrijven, instellingen, overheden en particulieren kunnen bij Tûmba aankloppen voor informatie en advies.

Kerntaken van Tûmba op het gebied van discriminatiezaken zijn:

1. klachtbehandeling en -registratie
2. monitoren van discriminatie en gelijke behandeling in Fryslân
3. verstrekken van advies en informatie over discriminatiezaken, gelijke behandeling en diversiteit
4. verzorgen van voorlichting en workshops voor scholen, instellingen en bedrijven

In 2006 werden deze taken uitgevoerd door medewerkers die samen 1,5 fte aan uren hadden. Om tot een gedegen uitvoering van de kerntaken te komen is de afdeling discriminatiezaken van Tûmba begin 2007 gegroeid naar 4 fte. In 2006 is de prioriteit gelegd bij de klachtbehandeling en het geven van voorlichting en advies.

Klachtbehandeling

Klachten worden geregistreerd in een computerprogramma gebruikt door alle antidiscriminatie bureaus in Nederland¹. Op deze manier is het mogelijk regionale cijfers op landelijk en Europees niveau te bundelen waarna wetenschappelijk onderzoek gedaan kan worden².

Een klacht wordt soms alleen geregistreerd, maar in de meeste gevallen wordt een klacht ook daadwerkelijk behandeld. Bij klachtbehandeling gaat het om bemiddeling, een veroorzaker wijzen op zijn/haar gedrag of het inschakelen van de politie, het Openbaar Ministerie of de Commissie Gelijke Behandeling. Hierbij geldt steeds het uitgangspunt: als het probleem zonder politie en justitie opgelost kan worden heeft dat de voorkeur. Een oplossing via bemiddeling is vaak duurzamer en minder ontwrichtend dan een interventie door politie en justitie. Soms is de discriminatie echter zo doelbewust of heeft het zoveel schade toegebracht dat vervolging de enige manier is om normerend en oplossend op te treden.

Tûmba onderzoekt bij een binnenkomende klacht wat er precies gebeurd is en of er daadwerkelijk sprake is van discriminatie. Bij het onderzoeken van de klacht wordt het principe van hoor en wederhoor gehanteerd. Als er geen sprake blijkt van discriminatie wordt de klachtmelder hiervan op de hoogte gesteld en soms wordt iemand doorverwezen naar een andere instantie. Er is een "landelijk protocol klachtbehandeling" vastgesteld dat door alle bureaus gebruikt wordt; zo is gewaarborgd dat een klacht in Zeeland op dezelfde wijze wordt behandeld als in Fryslân.

Landelijk netwerk

De landelijke vereniging van antidiscriminatie bureaus is van belang voor afstemming, standaardisering en expertiseontwikkeling. Tûmba is om deze reden actief lid van de landelijke vereniging. In 2006 is gewerkt aan het realiseren van een landelijk dekkend netwerk en een financiële impuls vanuit het Rijk waardoor de kwaliteit van de antidiscriminatie voorzieningen aanzienlijk verbetert.

Landelijke signalen

In juni 2006 presenteerden het GPD en het bureau Motivaction een onderzoek³ naar racistisch gedachtegoed. Vreemd genoeg was er in Nederland niet veel onderzoek gedaan naar racistische

---

¹ Dat betekent niet dat de bureaus de gegevens van elkaar kunnen inzien. De gegevens worden geanonimiseerd verwerkt.

² Dergelijk onderzoek resulteerde in 2006 bijvoorbeeld in de uitgave *Monitor Rassendiscriminatie 2005* en de *Kerncijfers 2005, Jaaroverzicht discriminatieklachten bij Anti Discriminatie Bureaus*.

³ Racismeonderzoek, GPD/ Motivaction, juni 2006.

denkbeelden en vooroordelen over vreemdelingen. Omdat er in de media de laatste jaren veel aandacht is besteed aan het gespannen klimaat tussen autochtone en allochtone Nederlanders (en moslims in het bijzonder) wilde de GPD peilen hoe de bevolking over allochtonen denkt. Volgens soortgelijke peilingen in Frankrijk zou een derde van de bevolking zich daar racist noemen, maar hoe dat in Nederland zit was tot dusver niet bekend.

Uit het onderzoek blijkt dat één op de tien Nederlanders zichzelf racist noemt. Deze groep komt openlijk uit voor zijn racistische denkbeelden. Ze menen dat Nederlanders intelligenter zijn dan allochtonen. Zij voelen zich superieur aan allochtonen en vinden dat Nederlanders zich niet moeten mengen met andere nationaliteiten.

Ruim een kwart van de bevolking is zeer negatief over allochtonen. Ook blijkt dat de helft van de Nederlanders een afkeer heeft van moslims. Ze zijn bang voor de invloed van deze groep op de Nederlandse samenleving. Volgens 43 procent staat de islam niet voor vrede. Bijna twee derde van de ondervraagden vindt de religie onverenigbaar met het moderne leven in Europa.

Ongeveer driekwart (73 procent) van de Nederlanders is niet racistisch en veruit de meeste mensen zijn voor een multiculturele samenleving. Bijna 80 procent van de ondervraagden noemt de situatie tussen de verschillende culturen 'gespannen'. Ze erkennen dat racisme in ons land voorkomt, volgens twee derde zelfs op grote schaal.

Twee weken later verscheen de *Monitor Rassendiscriminatie 2005*. In deze bundel is een onderzoek opgenomen naar ervaringen met discriminatie op grond van herkomst, geloof en huidskleur. De helft van de Marokkanen en Turken en veertig procent van de Surinamers en Antillianen zegt in het afgelopen jaar geconfronteerd te zijn met racisme. Racisme komt het meest voor op de werkvloer, het schoolplein, op straat en bij zakelijke transacties. Bij 64% van de voorgekomen discriminatie gaat het om hatelijke opmerkingen, bij 58% om ongelijke behandeling en bij 10% om bedreiging.

Slechts 4% van de allochtonen die geconfronteerd is met racisme heeft melding gedaan bij een discriminatie meldpunt en slechts 8% deed melding bij de politie. Belangrijkste reden om niet te melden is het idee dat "melden niet helpt".

Per jaar blijkt er sprake te zijn van enkele duizenden gewelddadige racistische incidenten. Deze incidenten zijn lang niet allemaal terug te vinden in de politieregistraties. Vaak gaat het om confrontaties tussen allochtone jongeren en jongeren die vaak worden aangeduid als 'Lonsdale' groepen. In de praktijk blijkt dat die confrontaties door beide kanten worden uitgelokt.

In april 2006 verscheen het WRR rapport "Dynamiek in islamitisch activisme". De opstellers schreven hierin dat de politiek in Nederland medeverantwoordelijk is voor een klimaat van confrontatie en sjabloondenken over moslims en de islam. "Islamitisch activisme is verscheidener en moderner dan wordt geacht en biedt kansen voor verbetering van democratie en mensenrechten. (...) Eén ding is zeker: blijvende uitsluiting doorbreekt de radicalisering niet." In de media ontstond een heftige discussie over dit WRR rapport.

Overige onderzoeksgegevens uit 2006:

- 50% van de mensen met een homoseksuele relatie in Rotterdam gaat uit veiligheidsoverwegingen niet hand in hand over straat. 25% ervoer het afgelopen jaar vijandige bejegening (onderzoek RADAR, maart 2006)
- de werkloosheid onder allochtone jongeren is twee keer zo groot als onder autochtone jongeren; 26% tegen 11% (SCP-onderzoek, mei 2006)
- Nederland sluit niet-veroordeelde buitenlanders zonder papieren sneller op dan andere Europese landen. Deze groep wordt in vrijwel alle Europese landen slechter behandeld dan gewone gevangenen. In Nederland groeit deze groep gevangenen zeer snel. (Rapport Universiteit van Tilburg, september 2006)
- Allochtonen hebben bijna een kwart minder kans om te worden uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek (onderzoek Erasmus Universiteit, november 2006)
- Nederlanders zijn het meest tolerant op het gebied van homorechten. 82% is voor het homohuwelijk. In heel Europa ligt dit percentage op 44%. Het verzet tegen homorechten is het sterkst in Griekenland, Letland en Polen. (Trouw, 19-12-2006)

Discriminatieklachten in Fryslân

Bij het Friese Discriminatie Meldpunt Tûmba zijn in 2006 zijn 103 klachten gemeld en 63 advies- en informatieverzoeken binnengekomen.

Het aantal klachten dat door Tûmba jaarlijks behandeld wordt ligt, gezien de landelijke cijfers, in de lijn van de verwachting. Zo zijn in 2005 in totaal 4433 klachten behandeld door 34 Anti Discriminatie Bureaus. Veertig procent van de klachten wordt gemeld in Rotterdam, Amsterdam en de regio Den Haag. Bij de kleinere bureaus worden per jaar gemiddeld 85 klachten gemeld.

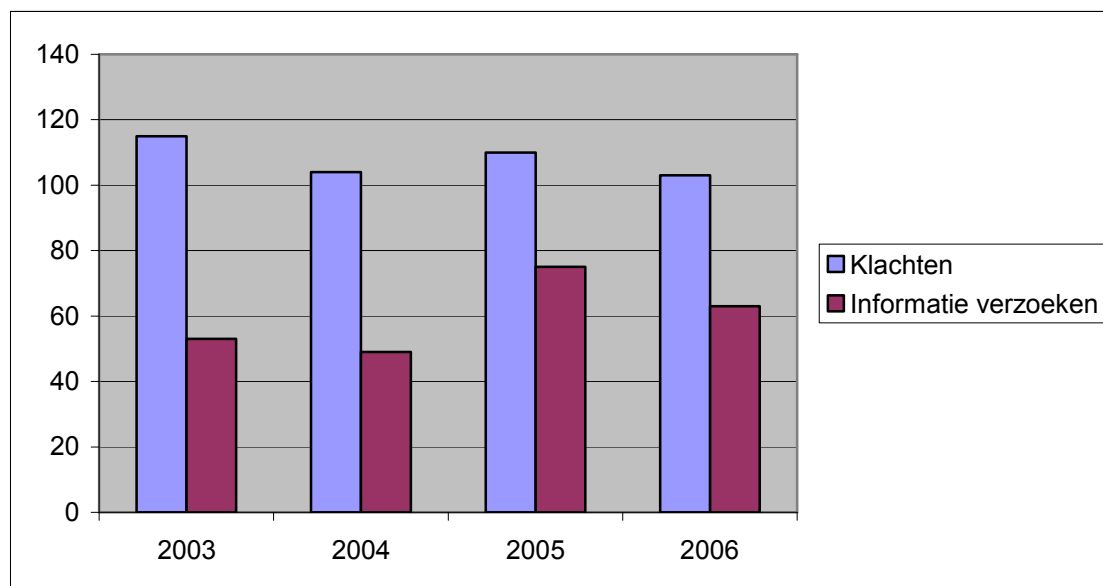
Kijkend naar de recente landelijke onderzoeken kunnen we ervan uitgaan dat de gemelde klachten geen compleet beeld geven van discriminatie in Fryslân; het werkelijk voorgekomen aantal incidenten zal veel hoger liggen. Wel kunnen we ervan uitgaan dat de klachten een beeld geven van de aard van discriminatie in onze provincie.

Voorals de geringe meldingsbereidheid is van invloed op het aantal klachten. Uit onderzoek naar meldgedrag blijkt dat ongeveer driekwart van degenen die te maken krijgt met discriminatievoorvallen dit niet meldt bij een discriminatie meldpunt, de politie of een andere instantie⁴. Mensen melden vaak niet omdat zij denken dat melden geen zin heeft. Ook is het vertrouwen in de politie en het Openbaar Ministerie laag. Discriminatiezaken hadden tot nu toe een lage prioriteit. Bovendien is discriminatie vaak lastig te bewijzen. Het is daarom van belang dat de politie laat zien deze zaken serieus te nemen, dat het OM overgaat tot vervolging en dat de meldpunten aangeven dat klachtbehandeling wel degelijk resultaten oplevert.

Om de bekendheid van het meldpunt te vergroten is een publiciteitscampagne gestart. In 2006 zijn televisie- en radiospotjes uitgezonden door Omrop Fryslân en Radio Freez FM. In 2007 en 2008 zal een meer doelgroepgerichte campagne plaatsvinden met als motto: *melden heeft zin*.

Aantal	2003	2004	2005	2006
Klachten	115	104	110	103
Informatie- verzoeken	53	49	75	63

Grafiek 1. Overzicht van klachten en informatieverzoeken

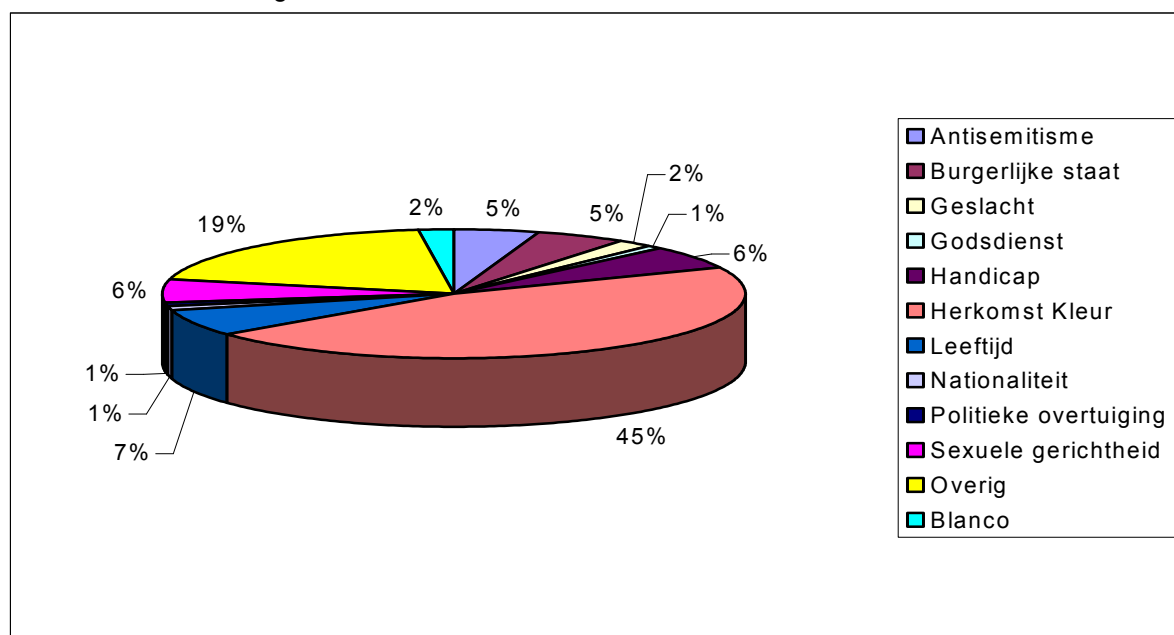
⁴ Monitor Rassendiscriminatie 2005.

Bij 45% van de klachten ging het om discriminatie op grond van herkomst of huidskleur. Ook landelijk zien we dat de meeste klachten betrekking hebben op deze discriminatiegrond (48%).

Een puber van wie de vader Marokkaans is wil een mobiele telefoon kopen in een Friese plaats. Samen gaan zij naar de winkel. In de winkel wordt gezegd dat het toestel uitverkocht is. De verkoper verwijderd tegelijkertijd het showmodel uit de etalage. Vader en zoon hebben een vreemd gevoel bij de manier waarop de verkoper hen tegemoet treedt. De moeder is van Nederlandse komaf en zij gaat een half uur later alleen de winkel binnen en vraagt naar het bewuste toestel. Het showmodel staat inmiddels weer in de etalage. De telefoon is op voorraad en wordt aan mevrouw verkocht.

Discriminatiegrond	2003	2004	2005	2006
Antisemitisme	9	6	5	5
Arbeidsduur	1	1	0	0
Burgerlijke staat	3	3	5	5
Geslacht	4	2	8	2
Godsdienst	1	5	3	1
Handicap	4	6	5	6
Herkomst, kleur	52	45	51	48
Leeftijd	6	4	9	7
Levensovertuiging	0	0	1	0
Nationaliteit	5	4	2	1
Politieke overtuiging	18	10	4	1
Seksuele gerichtheid	8	13	3	6
Overig	4	5	14	20
Totaal	115	104	110	103

Grafiek 2. Discriminatiegronden 2006

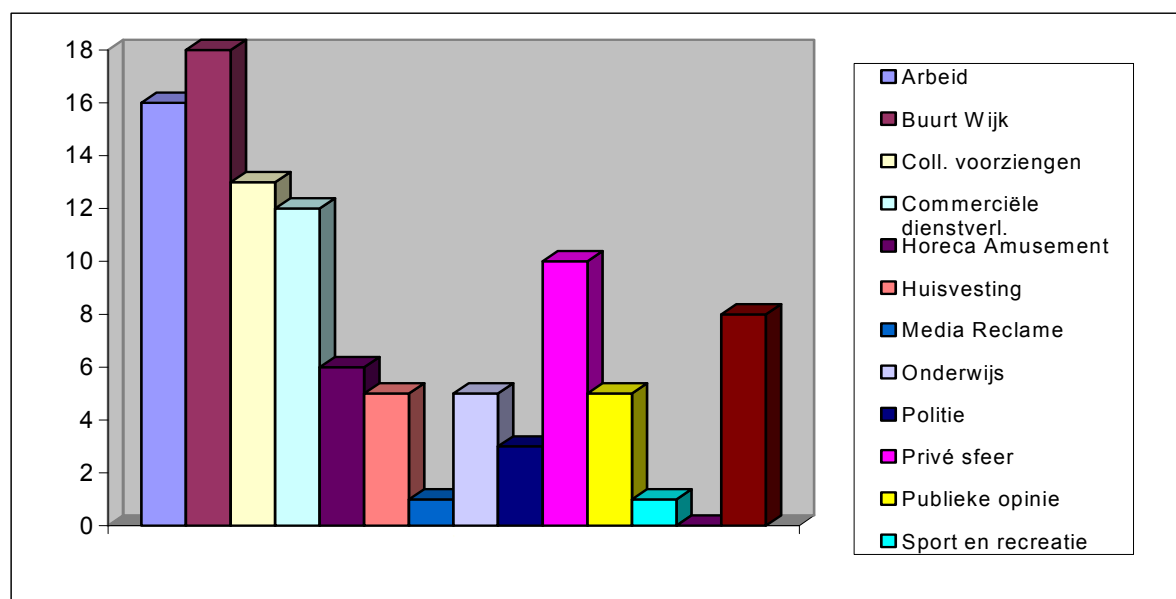
Discriminatie komt voor op verschillende maatschappelijke terreinen. De meeste meldingen speelden zich af in de eigen buurt of wijk, op de werkvloer of bij het werven van personeel. Ook discriminatie bij het verstrekken van collectieve voorzieningen of bij de commerciële dienstverlening scoren hoog.

In 2006 hadden twee klachten, uit twee verschillende regio's van Fryslân, betrekking op buitenlandse werknemers die het recht op vakantiedagen werd ontnomen, terwijl Nederlandse collega's wel correct behandeld werden. In beide gevallen hebben de werkgevers moeten uitbetalen.

Een werknemer met 25 jaar ervaring als vrachtwagenchauffeur en in het bezit van de benodigde diploma's wordt bij een sollicitatie afgewezen vanwege het gebrek aan een recent diploma. In de transportsector wordt echter het 'oude' diploma van de werknemer vrijwel altijd gelijkwaardig gezien aan het 'nieuwe' diploma. Klachtmelder voelt zich daarom door dit bedrijf gediscrimineerd op basis van leeftijd.

Terrein	2003	2004	2005	2006
Arbeid	15	14	15	16
Buurt, wijk	24	33	18	18
Collectieve voorzieningen	12	8	14	13
Commerciële voorzieningen	15	4	9	12
Horeca, amusement	5	7	10	6
Huisvesting	2	1	5	5
Media, reclame	4	6	1	1
Onderwijs	7	4	7	5
Politie, vreemdelingendienst, OM	2	2	0	3
Privé sfeer	14	6	10	10
Publieke en politieke opinie	8	16	9	5
Sport en recreatie	5	3	4	1
Overig, anders	2	0	8	8
Totaal	115	104	110	103

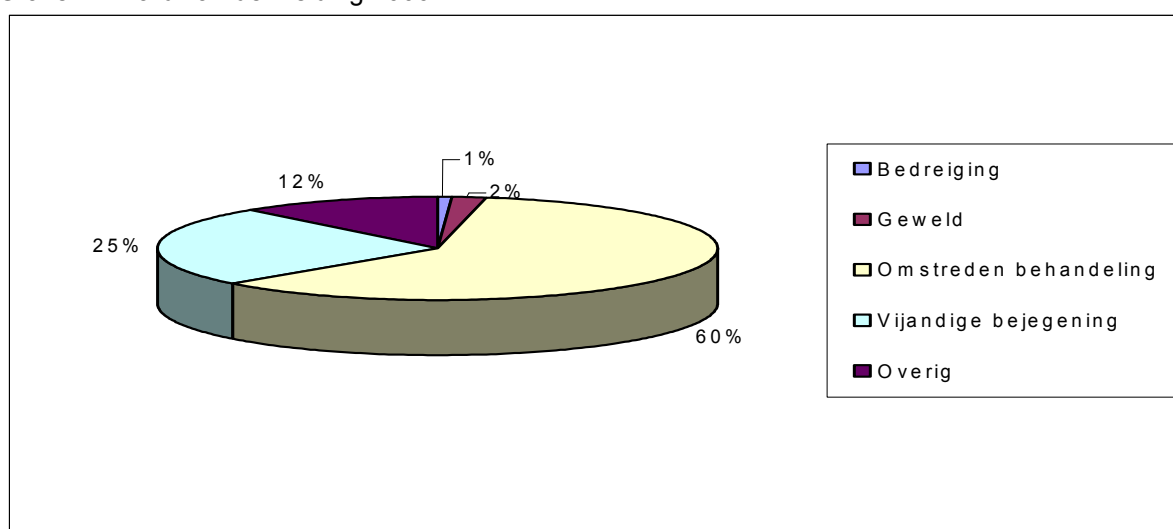
Grafiek 3. Terrein van discriminatie

Bij 60% van de klachten ging het om omstreden behandeling. Bij 25 % om vijandige bejegening, bij 2% om geweld en bij 1% om bedreiging. Onder de rubriek “overig” vallen bijvoorbeeld de racistische of antisemitische bekladdingen die via Tumba verwijderd worden.

Aard van de melding	2003	2004	2005	2006
Bedreiging	7	12	5	1
Geweld	9	14	9	2
Omstreden behandeling	64	37	47	62
Vijandige bejegening	28	23	43	26
Overig	7	18	6	12
Totaal	115	104	110	103

Grafiek 4. Aard van de melding 2006

Klachten met een juridisch vervolg

Bij zes van de 103 zaken is aangifte gedaan bij de politie. Bij één zaak zal alsnog aangifte gedaan worden, omdat de politie tot tweemaal toe opname van de aangifte weigerde. Het weigeren van het opnemen van aangifte is strijdig met de *Aanwijzing Discriminatie* van het College van procureurs-generaal. Eén zaak is bij gebrek aan bewijs geseponeerd en in twee zaken heeft het OM een werkstraf opgelegd. De overige zaken lopen nog.

Daarnaast is door één klachtmelder een civiele procedure gestart tegen zijn werkgever. Ook is één zaak voorgelegd aan de Commissie Gelijke Behandeling. Een tweede zaak uit 2006 zal waarschijnlijk in 2007 voorgelegd worden.

Noemenswaardig is bovendien een klacht over de uitspraak van een kantonrechter waarbij de uitspraak zelf discriminerend is. Werkneemster was ontslagen bij een Fries bedrijf. Citaat uit het vonnis waarbij op de plaats van de persoonsgegevens de woorden ‘werkgever’ en ‘werknemer’ zijn ingevuld:

“Voorts meent de kantonrechter dat een herkansing in deze niet echt zinvol zou zijn geweest, aangezien het - naar zij de grondslag van de beslissing van de werkgever begrijpt - niet zozeer ging om de vaardigheden die werknemer zich zou kunnen aanleren c.q. eigen maken, maar om een cultuurverschil tussen haar en de klanten, die een optimale uitoefening van de functie belemmerde. Anders gezegd: binnen de wereld van Noord-Oost Friesland was werknemer met haar zuidelijke achtergrond niet de juiste mens op de juiste plaats. (...) In een dergelijke situatie is het het best om afscheid van elkaar te nemen.”

Politie en OM

Zaken waarbij aangifte is gedaan worden overlegd met een vertegenwoordiger van de politie Fryslân en de discriminatie Officier van Justitie van de drie Noordelijke provincies. Hierbij is de *Aanwijzing Discriminatie* van het College van procureurs-generaal een leidraad. De ervaring is dat uitvoerende agenten vaak niet op de hoogte zijn van de *Aanwijzing Discriminatie* en dat daarmee discriminatiezaken soms niet adequaat genoeg behandeld worden.

Een ander punt van aandacht is de registratie van discriminatiezaken door de politie. Tot nu toe kan de politie hierover geen gegevens produceren doordat het registratiesysteem hier niet in voorziet. Ook wordt discriminatie vaak aan het zicht onttrokken door de manier van registreren. Er wordt dan bijvoorbeeld alleen geregistreerd op een term als "bedreiging" waardoor het discriminatieaspect niet meer uit de gegevens gedistilleerd kan worden.

In het *Politieconvenant 2007* (eind 2006 vastgesteld) wordt discriminatiebeleid voor het eerst expliciet genoemd. Discriminatiezaken zullen meer prioriteit krijgen en de politie zal de registratie van discriminatiezaken verbeteren.

Ook voor Fryslân betekent dit een stap vooruit. Als de cijfers van het Discriminatie Meldpunt Tûmba en de cijfers van de politie en het Openbaar Ministerie bij elkaar gelegd kunnen worden, ontstaat een completer beeld van de voorkomende incidenten, de aard van de problemen en de aanpak ervan.

In hetzelfde politieconvenant zijn overigens ook prestatie-afspraken opgenomen over algemene identiteitscontroles en het in bewaring stellen van "illegale vreemdelingen". In het Friese convenant gaat het dan over het streefcijfer van 782 staandehoudingen per jaar om de identiteit te controleren en 321 keer het in bewaring stellen van volwassen "illegale vreemdelingen". Het eerste streefcijfer is de afgelopen jaren gehaald, het laatste streefcijfer niet. In 2006 is 241 keer iemand zonder verblijfspapieren in bewaring gesteld.

Justitie verbindt een financiële vergoeding aan het halen van de streefcijfers en prestatieafspraken⁵. Met andere woorden, als de politie minder mensen zonder verblijfspapieren in bewaring stelt, krijgt de politie minder geld. In een Volkskrant artikel sprak men daarom van het uitbetalen van "kopgeld".

Centrum Tûmba heeft bezwaren tegen het opnemen van streefcijfers aangaande mensen zonder verblijfspapieren. Dergelijk beleid creëert namelijk een sfeer van onveiligheid voor mensen van buitenlandse afkomst, mensen met een donkere huidskleur én voor de vluchtelingen die klem zitten omdat zij geen verblijfspapieren hebben en tegelijkertijd niet naar een ander land kunnen. Burgemeesters en korpschefs zouden dit bezwaar aan de minister kenbaar moeten maken om vervolgens deze prestatieafspraken in het convenant te schrappen.

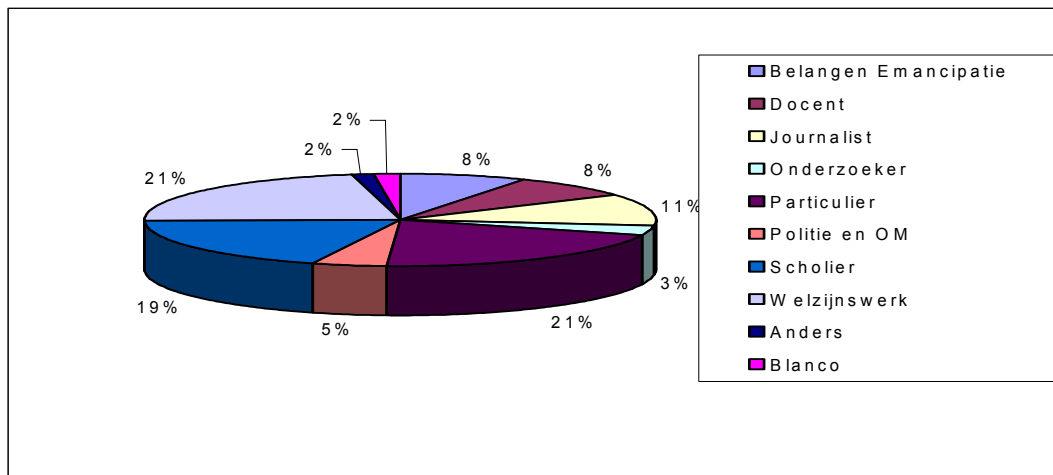
Informatieverzoeken en advisering

De 63 advies- en informatieverzoeken werden grotendeels ingediend door het welzijnswerk (21%), particulieren (21%), studenten/scholieren (19%) en journalisten (11%).

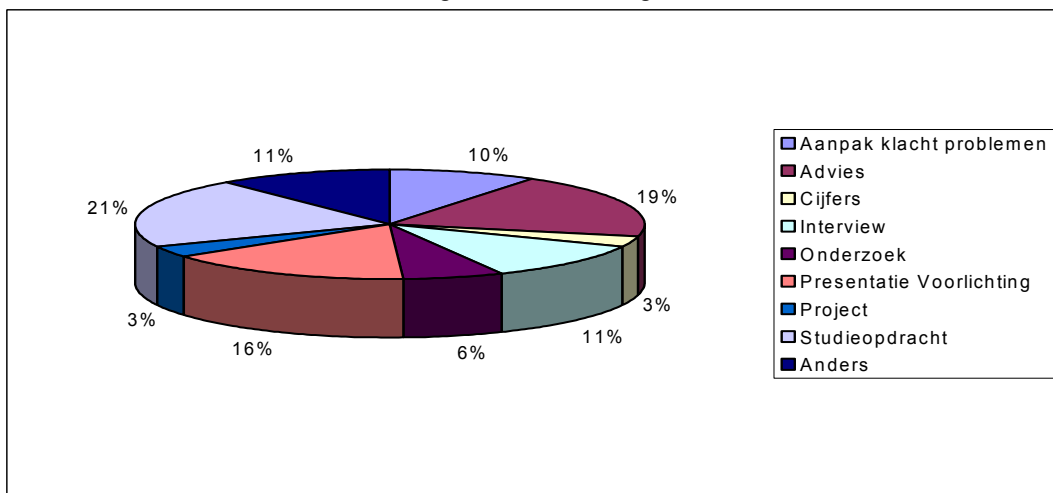
---

⁵ Dergelijke prestatieafspraken stonden ook al in het convenant 2003/2006. Ook toen waren deze gekoppeld aan financiële middelen.

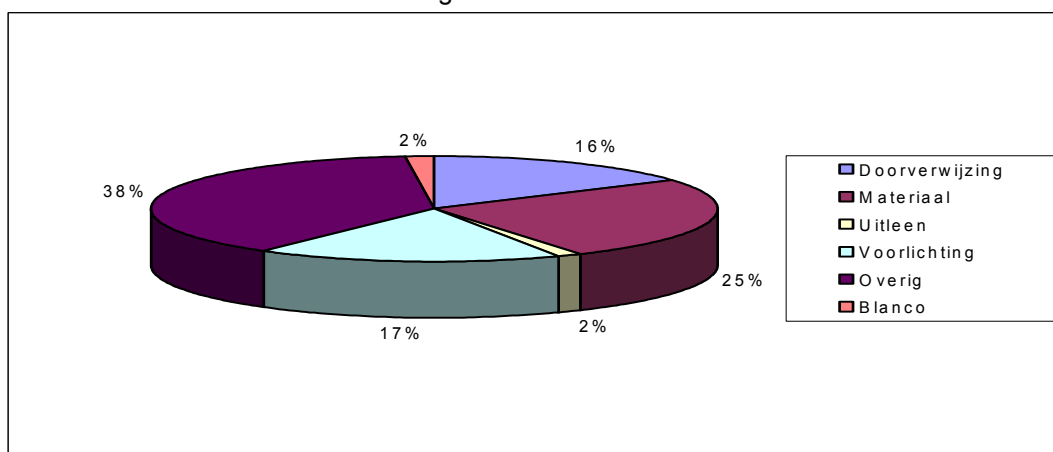
Grafiek 5. Informatieaanvragen per categorie aanvrager

Grafiek 6. Overzicht informatieaanvragen naar doel of gebruik van de informatie

Grafiek 7. Overzicht informatieaanvragen naar vorm van informatie of materiaal

“Een grap gaat op reis” en “Discriminatie? Niet met mij!”

Een grap gaat op reis en andere verhalen... is een dvd met korte filmpjes over discriminatie. Bijvoorbeeld het verhaal over een Surinaamse verpleegster. Een oude zieke mevrouw wil niet verzorgd worden door deze verpleegster vanwege haar huidskleur. De familie van mevrouw wil dat ook niet. De directie van het ziekenhuis is er verlegen mee en besluit er een win-win situatie van te

maken. De verpleegster krijgt promotie en kan daardoor op een ander terrein in het ziekenhuis aan het werk⁶.

Met deze dvd werden gesprekken gevoerd in de workshops die Tumba in 2006 gaf. "Vind je dat dit discriminatie is? Vind je dat de directeur een juiste beslissing neemt? Wat zal de verpleegster ervan vinden? Hoe zou jij met de zieke mevrouw en haar familie omgaan als je in het ziekenhuis werkte?"

Daarnaast werd in de workshops met de folder *Discriminatie? Niet met mij!* gewerkt. De folder geeft een heldere uitleg over veel aspecten die bij ervaringen met discriminatie komen kijken.

2006 zijn op deze manier twintig workshops verzorgd. Deze bijeenkomsten zijn qua inhoud afgestemd op de vraag en probleemstelling van de doelgroep.

Rechtszaak botsende grondrechten in het Hof

In oktober organiseerde Tumba een simulatie van een rechtszaak. De rechtszaak had als thema "de botsing tussen grondwetsartikel 1 over discriminatie en gelijke behandeling versus artikel 7 over de vrijheid van meningsuiting." Oftewel: wat weegt zwaarder, vrijheid van meningsuiting of het recht om niet gediscrimineerd te worden? Mag je zeggen wat je wilt, zelfs als het discriminerend is?

In de rechtszitting speelden prominenten de rol van 'aanklagers', 'verdedigers' en 'rechters'. De aanklagers, hoogleraar Meindert Fennema en columnist Afshin Ellian, waren voorstander van een maximale politieke vrijheid waarbij deze vrijheid niet gehinderd mag worden door uitlatingen als discriminerend te bestempelen, tenzij het gaat om puur schelden en beledigen. Wel moet volgens hen opgetreden worden tegen alledaagse vormen van discriminatie die daadwerkelijke uitsluiting impliceren.

Op dit laatste punt liggen de voor- en tegenstanders in de rechtszaak dicht bij elkaar. Carolina de Fey, expert op het gebied van discriminatiewetgeving en 'verdediger' in de rechtszaak, stelt: "Je mag scherpe bewoordingen gebruiken, je mag shockeren, maar de grens ligt bij scheldpartijen en het aanvallen van mensen op hun waardigheid." Als mensen worden aangevallen op kenmerken die zij niet kunnen veranderen, zoals bijvoorbeeld huidskleur, of als de gehele groep in een negatief daglicht wordt geplaatst, kunnen zij niet op een gelijkwaardige manier deelnemen aan het publieke debat. Hiertegen biedt de wet bescherming.

De botsing tussen de twee grondrechten is een ingewikkeld vraagstuk en is niet simpel te ontrafelen. De 'aanklagers' wijzen naar Amerika waar volgens hen duidelijker en dieper doordacht met het dilemma wordt omgegaan. De 'verdedigers' vinden de regelgeving en rechtspraak in Nederland wel duidelijk waarbij het beoordelen van een situatie altijd zal blijven afhangen van het moment en de context.

Een uitvoerig verslag van deze bijeenkomst is gepubliceerd in het tijdschrift *Wordt Vervolgd* van Amnesty International (nummer dec. 2006/ jan. 2007).

Samenvatting discriminatieklachten in Fryslân 2006

In 2006 zijn bij het Discriminatie Meldpunt Tumba 103 klachten gemeld en er is 63 keer om advies of informatie gevraagd. Over de jaren 2003 - 2006 is een kleine schommeling zichtbaar in het aantal gemelde klachten. Zo nam het aantal klachten in 2005 (na de moord eind 2004 op Theo van Gogh) licht toe en is het aantal in 2006 weer licht gedaald.

In een landelijk onderzoek naar de meldingsbereidheid kwam naar voren dat deze laag is. Slechts zo'n 25% van mensen die geconfronteerd worden met discriminatie meldt dit bij een meldpunt, de politie of een andere instelling. De reden om niet te melden is het idee dat melden geen zin zou hebben. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het aantal incidenten veel hoger ligt dan gemeld wordt. Discriminatie meldpunten willen daarom beter zichtbaar maken dat melden wel zin heeft doordat via klachtbehandeling conflicten worden opgelost en normerend wordt opgetreden (waarbij de wetgeving leidraad is).

Net als voorgaande jaren hebben de meeste klachten betrekking op herkomst of huidskleur (45%). Dit percentage ligt verrassend dicht bij het landelijke cijfer van 48%. Op de overige

---

⁶ Een vergelijkbare klacht is afgelopen jaar bij Tumba binnengekomen en voorgelegd aan de Commissie Gelijke Behandeling.

discriminatiegronden springen vooral leeftijd en handicap eruit (7% en 6% van de klachten), maar deze getallen blijven te laag om hier conclusies uit te kunnen trekken. Wel komt leeftijdsdiscriminatie ook in de landelijke cijfers duidelijk naar voren.

De gemelde klachten speelden zich vooral af op het terrein van 'buurt en wijk', op het terrein van arbeid en op het terrein van collectieve voorzieningen en commerciële dienstverlening. Klachten over horeca, sport en recreatie zijn afgenomen.

Bij 60% van de klachten gaat het om omstreden behandeling en 25% betreft vijandige bejegening. Bij 3% gaat het om bedreiging en geweld. Hier zien we een verschuiving ten opzichte van voorgaande jaren toen bedreiging en geweld een hoger percentage betrof. Toch zijn deze Friese getallen nog te laag om conclusies te kunnen trekken. Pas op langere termijn wordt zichtbaar of zich hier een positieve ontwikkeling aftekent.